

ارزیابی چشم‌انداز صنعت پتروشیمی در افق ۱۴۰۴

آرزوهای بزرگ

آیا به هدف پتروشیمی ایران در افق ۱۴۰۴ جامه عمل پوشیده خواهد شد؟

پس از آن که سند راهبردی و استراتژیک "چشم‌انداز ایران در ۱۴۰۴" ابلاغ شد، بخش‌های گوناگون اقتصاد کشور، با سنجش میزان توانمندی‌ها و نیز ابزارهای موجود در اختیارشان، تلاش کردند تا منشوری درون‌سازمانی برای خود، در انطباق با سند یادشده، تهیه و تدوین نمایند. در حوزه صنعت پتروشیمی هم به تاسی از سایر حوزه‌های پراهمیت اقتصادی، برنامه‌ای با هدف رسیدن به جایگاه نخست پتروشیمی در منطقه (قاعدتاً منطقه مورد اشاره سند چشم‌انداز، یعنی خلیج فارس، آسیای میانه، قفقاز و کشورهای همسایه)، طراحی و تدوین گشت. صنعت

پتروشیمی در ایران، به دلیل رشد و توسعه پرشتابی که طی سال‌های اخیر تجربه کرده است، آتیه‌ای پرفروغ در برابر خود می‌بیند. اما نباید فراموش کرد که به موازات تلاش ایران برای توسعه صنایع پتروشیمی خود، سایر کشورهای منطقه هم از دست زدن به چنین رویکردی غافل نبوده‌اند.

عربستان سعودی، قطر و حتی امارات عربی متحده، از جمله کشورهای نفت خیز جنوب خلیج فارس هستند که طی ده سال اخیر، بر ضرب‌آهنگ توسعه صنعت پتروشیمی خود افزوده‌اند. در این میان، شرکت صنایع پتروشیمی عربستان سعودی (سابیک) - که در

حال حاضر بزرگترین تولیدکننده محصولات پتروشیمی منطقه است - به عنوان اصلی‌ترین مانع در سر راه تحقق هدف بزرگ پتروشیمی ایران قرار دارد. خصوصاً آن که عربستان، قطر و امارات ثابت کرده‌اند در توسعه پرشتاب و بهره‌مندی از سیل جذب سرمایه بسیار هستند.

از زمانی که رسیدن به جایگاه نخست تولید و سودآوری منطقه برای نفت پتروشیمی ایران تا سال ۱۴۰۴ طراحی گشت، شماری از صاحبانظران حوزه اقتصاد انرژی و به ویژه، گروهی از کارشناسان آگاه به مسایل صنعت پتروشیمی، در دستیابی به این آرمان تشکیک کرده و از احتمال اندک تحقق این آرزو سخن گفته‌اند. به اعتقاد این عده، جامه عمل پوشاندن آرمان رسیدن به جایگاه اول منطقه در صنعت پتروشیمی، تنها زمانی میسر است که طی سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۲۵ (مقارن با سال ۱۴۰۴ شمسی)، شرکت سابیک عربستان سعودی، هیچگونه سرمایه‌گذاری تازه‌ای انجام ندهد و بر شمار طرح‌های بزرگ خویش نیفزاید.

محل صدور محصولات پتروشیمی است. در کنار این راهکارها، خرید ۶۰ درصد سهام یک شرکت پتروشیمی در فیلیپین از سوی شرکت پتروشیمی ایران و نیز مشارکت‌های قابل توجه با شرکت‌ها و کشورهای مختلف در طرح‌های بزرگ پتروشیمی، می‌تواند ضامن توسعه پرشتاب ایران و نیز سودآوری مطلوب صنعت پتروشیمی ما باشد. بر اساس همین راهبردها، پتروشیمی کارون با مشارکت ۳۰ درصدی سوئد و ۱۰ درصدی شرکت هانز آلمان، احداث پتروشیمی لاله با مشارکت آلمانی‌ها، احداث پتروشیمی آریاسامول با مشارکت ۵۰ درصدی آفریقای جنوبی، پتروشیمی مهر با مشارکت قابل توجه ژاپنی‌ها و تایلندی‌ها، طرح تولید کود شیمیایی هنگام با مشارکت ایران و اندونزی و ساخت مجتمع‌های تولید متانول در ایران و ونزوئلا با مشارکت طرفین، از جمله روش‌هایی است که به عنوان ابزارهای مؤثر در کسب جایگاه آرمانی پتروشیمی ایران در منطقه به اجرا درآمده است.

رقیب عرب

شرکت سابیک عربستان در سال ۲۰۰۶، بیش از ۲۳ میلیارد دلار محصول تولید کرده و به فروش رسانده است که در حدود ۵/۵ میلیارد دلار آن سود خالص این شرکت می‌باشد. چند طرح مهم این شرکت هم در خلال سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۰ میلادی به بهره‌برداری رسیده و یا خواهد رسید. واحد ۳ میلیون تنی تولید اتیلن در بندر ینبوع، که قرار است در سال ۲۰۰۹ به بهره‌برداری برسد، از جمله بزرگترین واحدهای تولیدی منطقه است. این شرکت همچنین، برنامه‌های گسترده‌ای برای جلب مشارکت‌های جهانی، در راه توسعه و تکمیل طرح‌های خود دارد. با این وصف، پیشی گرفتن بیش از پیش

سود بی‌نظیری در عرصه صنعت پتروشیمی بهره برده و سوددهی مطلوبی را تجربه می‌کنند. نیازی به تأکید نیست که تنها کشورهای نفت خیز خاورمیانه هستند که به صورت توأم از این شرایط برخوردارند.

این کشورها هم، با درک شرایط موجود و دورنمای آینده، بی‌تردید اشتیاق بسیاری را برای بهره‌مندی از طعم خوش سودآوری در عرصه نفت پتروشیمی داشته و بر همین اساس، در سرمایه‌گذاری کلان برای توسعه صنایع خویش لحظه‌ای تردید نخواهند داشت. البته رصد برنامه‌های آتی پتروشیمی ایران هم نشانگر توجه و اهتمام تصمیم‌سازان و تدبیرپردازان این صنعت نسبت به ساختن آینده‌ای پرفروغ است. مسؤلان برجسته صنعت پتروشیمی اعلام کرده‌اند طی ۱۰ سال آینده دست کم ۴۴ میلیارد دلار در طرح‌های جدید پتروشیمی، سرمایه‌گذاری خواهد شد و ظرفیت تولید در صنعت پتروشیمی کشور، به یکصد میلیون تن خواهد رسید که این به معنای دست کم ۲۰ میلیارد دلار درآمد برای کشور از

سابیک از شرکت پتروشیمی ایران (NIPC)، یک احتمال قریب به یقین است. واضح است که جایگاه دوم منطقه در سال ۱۴۰۴ برای صنعت پتروشیمی ایران، قطعاً عیب یا نقص این بخش از اقتصاد نیست. درست در روزهایی که متخصصان ایرانی، صنعت ویران شده و آسیب دیده پتروشیمی کشور را بازسازی می‌کردند، سعودی‌ها در حال احداث و توسعه واحدهای پرتولید خود بودند. هشت سال جنگ، بنیه صنعت پتروشیمی ایران را ویران کرد و در همان سال‌ها، سعودی‌ها با فراغ بال، به توسعه صنعت پتروشیمی خود مشغول بودند. با درک این تفاوت‌ها، پذیرش جایگاه دوم برای پتروشیمی ایران، نه تنها به معنای باخت در این سابقه نیست، بلکه اگر به وسعت کار دقت کنیم، می‌تواند دست‌مایه فخر و مباهات هم باشد. اما ای کاش توقع و انتظار رسیدن به جایگاه نخست پتروشیمی در میان ایرانیان ایجاد نمی‌شد تا عدم دسترسی به آن، ذهن‌ها را مشوش نکند. ■